

Avsändarens tjänsteställe/handläggare

Regional utveckling
Frida Bergman

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

li.remissvar@regeringskansliet.se

li.eu-fonder.28@regeringskansliet.se

Handläggare/er beteckning

Li2025/01620

Datum

2025-12-16

Dnr

25RUN679

Sida

1(8)

Yttrande över remiss, EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordningar för perioden 2028–2034

Region Västernorrland välkomnar möjligheten att yttra sig över EU-kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning för perioden 2028-2034 för ett en övergripande EU-fond under delad förvaltning COM(2025) 565 final samt de åtta sektorspecifika förordningar omfattas av den övergripande fonden.

Region Västernorrland yttrar sig i sin roll som regionalt utvecklingsansvarig aktör och fokuserar i sitt svar på de förordningar som rör fonder där regional nivå haft en viktig roll i programmering och genomförande av fonderna:

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och sjöfart, välbefinnande och säkerhet för perioden 2028–2034 och om ändring av förordning (EU) 2023/955 och förordning (EU, Euratom) 2024/2509
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska fonden för regional utveckling inbegripet för europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) och Sammanhållningsfonden som del av den fond som inrättats genom förordning (EU) [...] [förordningen om Nationella och regionala partnerskapsfonden] och om fastställande av villkor för genomförandet av unionsstöd till regional utveckling 2028–2034 (COM/2025/552)
- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Europeiska socialfonden som en del av den nationella och regionala partnerskapsplanen enligt förordning (EU) [NRP-förordningen] och om villkor för genomförandet av unionens stöd till sysselsättning av god kvalitet, kompetens och social inkludering under perioden 2028–2034 (COM/2025/558)

Postadress

Region Västernorrland
871 85 Härnösand

Besöksadress

Storgatan 1
Härnösand

Telefon

0611-800 00

E-post

region.vasternorrland@rvn.se

Utöver dessa kommenteras även:

- Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av villkoren för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma jordbrukspolitiken för perioden 2028–2034 (COM/2025/560)

EU:s sammanhållningspolitik är en viktig beståndsdel i den svenska regionala utvecklingspolitiken, genom att långsiktigt knyta ihop EU:s och nationell nivåns strategiska prioriteringar med regional och lokal nivå. Finansieringen från EU:s sammanhållningspolitik har över tid utgjort en helt avgörande, substantiell del av de medel som finns tillgängliga för det regionala utvecklingsarbetet i vår region. Särskilt viktiga är de så kallade gleshetsmedlen som finns inskrivna i Sveriges och Finlands anslutningsfördrag till EU och som utgör ca hälften av de medel som Västernorrland får tilldelade via den Europeiska regionala utvecklingsfonden och Europeiska socialfonden.

Medlen från EU:s sammanhållningspolitik har möjliggjort strategiska satsningar och skapar innovation på regional nivå. Sammanhållningspolitiken har också gett mindre kommuner och organisationer möjlighet att delta i EU-projekt, vilket ökat engagemang och legitimitet för EU lokalt. Kombinationen av finansiellt stöd och strategisk styrning har sedan inträdet i EU bidragit till hållbar utveckling i vår region.

Samtidigt konstaterar vi att investeringarna som gjorts med stöd av EU:s fonder inte enbart skapat konkurrenskraftigare företag, smartare samhällen och en livskraftigare region. De har även bidragit till ett tryggare och mer stabilt Europa. För norra Sverige, med långa avstånd till marknader och små skattebaser, är medlen från EU:s sammanhållningspolitik en helt avgörande faktor för innovation, kapacitet- och strukturuppbyggnad.

Gällande förslagen om en Nationell och regional partnerskapsplan (NRPP) och relaterade förordningar anser Region Västernorrland sammanfattningsvis att:

- En nationell plan riskerar att begränsa det regionala och lokala inflytandet samt riskera att den platsbaserade ansatsen i sammanhållningspolitiken går förlorad.
- Avsaknaden av gleshetsmedlen för nordliga glesbefolkade områden är särskilt oroande då medlen är av stor vikt för att hantera de särskilda utmaningarna i Västernorrland och övriga norra Sverige.
- En öronmärkning av medel till mer utvecklade regioner bör finnas med för att garantera medel till regional nivå.
- Det bör vara ett krav att regionala eller territoriella kapitel ingår i NRPP.
- Regionalt utvecklingsansvariga bör ha en tydlig roll i partnerskapen för NRPP.

- Medfinansieringen för mer utvecklade regioner bör uppgå till 50%.
- Förenkling och mer resultatbaserad styrning är välkommet, men får inte äventyra små aktörers deltagande eller möjligheten att genomföra innovativa projekt.

Fonden för ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och sjöfart, välbefinnande och säkerhet (NRPP)

Region Västernorrland välkomnar ansträngningarna till att förbättra koordineringen mellan olika fonder och förslaget om ett gemensamt regelverk. Vi välkomnar även fondens inriktning genom de specifika målen.

Samtidigt är vi djupt oroade över förslaget om att inrätta en plan per land. Region Västernorrland ser en tydlig risk att detta är en nationalisering som kommer innebära en begränsning av lokalt och regionalt inflytande och en undanträngning av nödvändig finansiering för regional utveckling, till förmån för kortsiktiga nationella politiska mål som inte tar hänsyn till regionala och inomregionala skillnader.

Vi ser risker med ett genomförande av NRPP och EU:s sammanhållningspolitik som liknar Faciliteten för återhämtning och resiliens, då det skulle riskera att missa den potential som finns på lokal- och regional nivå.

Region Västernorrland är särskilt oroade över avsaknaden av öronmärkta medel för de nordliga glesbefolkade områdena (NSPA), de så kallade gleshetsmedlen. Dessa medel är av stor vikt för att hantera norra Sveriges särskilda utmaningar såsom gles befolkning, långa avstånd till större marknader, små lokala skattebaser och begränsade ekonomiska resurser.

Vi konstaterar även att det är en brist att mer utvecklade regioner inte har någon övergripande summa öronmärkt i förslaget till långtidsbudget. Det betyder att det är helt upp till nationell nivå att besluta om eventuella medel till de svenska regionerna. Vi saknar signaler från nationell nivå hur medel ska fördelas till olika delar av Sverige.

Regionerna har det regionala utvecklingsansvaret enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar och har i uppdrag att samordna de regionala utvecklingsinsatserna i respektive region. Detta innebär att regionerna har en självklar roll i genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik. Med tanke på det, samt hur viktiga dessa EU-medel är för det regionala utvecklingsarbetet i Västernorrland (och många andra regioner), vill vi

se en tydlig öronmärkning för mer utvecklade regioner för att garantera att det regionala utvecklingsarbetet i många svenska regioner inte förlorar en stor andel av de tillgängliga medlen.

Rubrik II: Stöd från planerna

Den medfinansieringsgrad på 60 procent som krävs för utvecklade regioner har under innevarande programperiod visat sig vara för högt. Det har varit utmanande att säkerställa medfinansiering, med konsekvensen att förvaltande myndighet ser svårigheter att upparbeta tilldelad budget. Den högre medfinansieringsnivån har framför allt inneburit svårigheter för små och svagare aktörer att genomföra utvecklingsprojekt trots att behoven i allra högsta grad finns. Vi anser därför att medfinansieringen (aktörernas del) bör ligga på max 50% generellt och lägre för gleshetsmedlen.

Region Västernorrland anser att flexibilitetsbeloppet på 25% är för högt och förordar ett flexibilitetsbelopp i nivå med innevarande programperiod (10%). Att låsa 25% av fonden på EU-nivå för oförutsedda händelser är att blockera medel som är avgörande för regionala insatser i linje med den regionala utvecklingspolitiken.

Kriterierna för hur och när flexibilitetsbeloppet ska aktiveras är också vagt beskrivna, vilket kan leda till svagare transparens, ansvarstagande och en oförutsägbarhet för regionala aktörer om, när eller till vad medlen blir tillgängliga. Det är även viktigt att dessa medel inte blir tillgängliga för sent in i programperioden.

Region Västernorrland ser positivt på öronmärkningen till miljö/klimat, men det är viktigt att öronmärkningen kopplas till olika interventionstyper och att den inte blir inlåst i särskilda målkategorier. I nuvarande programperiod har öronmärkningen i PO2 skapat onödiga inlåsnings effekter vilket i sin tur medfört en svagare utbetalningstakt.

Region Västernorrland anser att den förslagna N+10-regeln inte blir funktionell. Att kräva utbetalning av medel endast 10 månader efter beviljande riskerar bli till ett hinder för långsiktiga investeringar och kvalitativa strategiska projekt. Det riskerar även att skjuta undan projekt som är mer innovativa och av utforskande karaktär. Vi ser även att det kan missgynna små aktörer med låg kapacitet då de inte vågar riskera att snabba resultat inte nås och då stå med ekonomisk risk. Om N+10 regeln består förordar vi att den gäller på programnivå och att enskilda projekt, i likhet med innevarande period, får utbetalningar baserat på kostnad.

Rubrik III – Nationella och regionala partnerskapsplaner

Region Västernorrland efterfrågar starkare garantier för ett genuint genomförande av partnerskapen. Regionalt utvecklingsansvariga bör ha en tydlig roll i partnerskapen för att garantera att insatserna blir ändamålsenliga, platsbaserade och därmed kan hantera regionala och lokala utmaningar och möjligheter.

Framtagandet av planen bör bygga på trepartspartnerskap, där regional nivå ingår tillsammans med nationell- och EU-nivå, i stället för att nationell nivå för en dialog med regionerna och EU var för sig.

Vi efterfrågar därför en tydlighet för hur planen ska tas fram, hur den ska struktureras, samt när och hur regionerna kommer att involveras. Erfarenheter visar att om inte regionalt utvecklingsansvariga är med från början i utformningen av program/planer så skapar det problem i genomförandet längre fram (ex FRO och Nationella ERUF).

Förslaget till förordning uttrycker valfrihet gällande om de nationella planerna ska innehålla regionala eller territoriella kapitel. Region Västernorrland anser att regionala och territoriella kapitel i de nationella och regionala planerna ska vara obligatoriska. En platsbaserad utgångspunkt ökar ändamålsenligheten och effektiviteten i genomförandet. Med endast sektoriella kapitel riskerar sammanhållningspolitikens kärnprinciper – en platsbaserad utgångspunkt, partnerskapsprincipen och flernivåstyrning – att gå förlorade.

Resultatbaserad styrning

Den Europeiska planeringsterminen och dess landspecifika rekommendationer ska vara en utgångspunkt för NRPP. Det är i nuläget svårt att förstå hur det ska fungera. Om planernas kapitel ska genomföras på regional nivå (vilket vi förordar) behöver de landspecifika rekommendationerna utvecklas så att de förhåller sig till regionala utmaningar och förutsättningar och adresserar områden där det finns rådighet på regional nivå.

Det signaleras även att genomförandet ska bli mer resultatbaserat. Region Västernorrland kan se fördelar med det om det medför en enklare hantering av medlen, men ser även risker. Inte minst är vi tveksamma till hur små aktörer ska kunna delta om de måste vänta med utbetalningar till dess att resultatet är uppnått. Vi är även oroad över innovativa projekt, vilka hittills varit väldigt viktiga för genomförandet av sammanhållningspolitiken, men som kan få svårigheter om resultatet ska vara förutbestämt.

Många projekt finansieras både med EU-medel och regionala utvecklingsmedel. Om EU:s medel blir resultatbaserade för projektägarna blir det administrativt väldigt

betungande för de projekt som även finansieras av regionala utvecklingsmedel och som då behöver redovisa samma projekt med två olika logiker. Nationell nivå måste säkerställa att olika regelverk för EU:s fonder och nationell medfinansiering blir kompatibla.

Det är därutöver också viktigt att det finns möjligheter till alternativa finansieringsformer som tar hänsyn till lokala förutsättningar, exempelvis kostnadsnivåer i glesbygd, samt att en långsiktig ansats bibehålls för att hantera strukturella utmaningar.

Förordning gällande ERDF, sammanhållningsfonden och Interreg

Region Västernorrland vill understryka vikten av stöd för de nordliga glesbefolkade regionerna (NSPA) och efterfrågar särskilt det öronmärkta gleshetsmedlen för dessa regioner. Vi anser att särskild finansiering för NSPA som motsvarar medlin i innevarande period bör finnas med i Sveriges NRPP.

Integrerade planer för hållbar stadsutveckling är välkommet, men här vill Region Västernorrland betona att det i en svensk kontext inte bara kan gälla de största städerna, utan att perspektivet stadsutveckling måste appliceras bredare så att mindre kommuner och samhällen kan delta och få finansiellt stöd i arbetet med integrerade utvecklingsplaner.

Interreg

Vi ser positivt på att Interreg bibehålls i de olika former som finns idag och välkomnar att Interreg-programmen får egna kapitel i Interregplanen. Region Västernorrland önskar att de nuvarande programmen bibehålls i så stor utsträckning som möjligt då det är tidskrävande att etablera nya gränsöverskridande samarbeten och skapa kännedom om nya programstrukturer. Vi ser att våra aktörers gränsöverskridande samarbete har potential att vidareutvecklas inom nuvarande programstrukturer, men ser potential i att dela in det geografiskt omfattande Interreg Aurora-programmet i underprogram.

Region Västernorrland efterfrågar information för hur regional nivå kommer att involveras i framtagandet och genomförandet av Interreg-planen.

Förordning om inrättande av Europeiska socialfonden

För att främja hållbar tillväxt och konkurrenskraft i norra Sverige och för att möta behoven av tillgång på kompetens på arbetsmarknaden förutsätts att individ, organisation och struktur kopplas samman på regional nivå. Den stora efterfrågan på kompetens, tillsammans med en relativt låg arbetslöshet, gör att åtgärder som enbart fokuserar på att inkludera personer utanför arbetsmarknaden eller att vidareutbilda redan anställda är inte tillräckliga för att möta behoven i norra Sverige.

Det krävs ett mer strategiskt och strukturellt tillvägagångssätt för att möta arbetsmarknadens behov. Särskilt utifrån de pågående etableringarna och investeringarna behövs samordnande resurser och arbete för att attrahera en mångfald av individer till Västernorrland. Det krävs även insatser för att få de individer som finns här att stanna kvar.

Region Västernorrland efterfrågar därför insatser både på individnivå och strukturell kapacitetsförstärkning av lokala och regionala strukturer i kommande programperiod. Erfarenheterna från innevarande period visar att en ökad procentuell finansiering från EU och /eller nationell nivå är helt nödvändig för att stärka strukturer kopplade till kompetensförsörjning i Västernorrland.

Region Västernorrland stödjer EU-kommissionens ambitioner om ytterligare koordinering av ESF och ERUF och efterfrågar därför en gemensam förvaltande myndighet.

Förordning om fastställande av villkoren för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma jordbrukspolitiken

Leader

Region Västernorrland ser positivt på skrivningarna om Leader, men anser att rollfördelningen i paragraf 18.3 behöver förtydligas för att säkerställa att Leader även framöver fungerar som ett brett, lokalt förankrat utvecklingsverktyg – något som är särskilt betydelsefullt för Västernorrlands geografiska och demografiska förutsättningar.

Vi ser även att det behövs ett förtydligande gällande formuleringen att stödet ska ”inriktas på utvecklingsområden med mervärde för jordbrukare och skogsägare”. Leader behöver fortsatt vara ett brett och multisektoriellt uppdrag som främjar lokal utveckling och landsbygdsutveckling. Det är också viktigt att LAG (Local Action Group) behåller

tillräckliga befogenheter, att administrativa verktyg och multifondlösningar införs med stöd och flexibilitet och att finansieringen är stabil över tid.

REGION VÄSTERNORRLAND

Jonny Lundin
Ordförande regionala utvecklingsnämnden